

SLOVENSKA ZEMLJA

Glasiló slovenskega kmečko-delavskega ljudstva

Leto I.

Izhaja začasno dvakrat na mesec. — Uredništvo in uprava: Ljubljana, Trnovski pristan 14/1. — Tisk J. Blasnika nasl., Univerzitetna tiskarna in litografija, d. d. v Ljubljani. Odgovoren: L. Mikuš. — Kdor želi, da mu neobjavljen rokopis vrnemo, naj priloži znamke za poštino. — Naročnina mesečno Din 3.—, četrletno Din 9.—, letno Din 36.—. — Čekovni račun št. 16.782. — Plača se lahko tudi v nerabljenih poštinih znamkah. — Oglasi po dogovoru. — Za konsorcij, izdajatelj in urednik Pavel Kreutzer v Ljubljani.

Štev. 8.

Fašizem

Ne glede na razne miselnosti, ki si jih fašistična gibanja laste, lahko na kratko rečemo: fašizem je po svoji politični naravi isto kakor diktatura. Diktatura ni nič novega. Že Rimljani so jo po svoji ustavi poznali ter so zlasti v vojnah imeli diktatorje. Kadar se je moral ves narod usmeriti v en cilj, je bilo dobro, da je nekdo narod naravnost k temu cilju vodil. Ta je imel najvišjo sodno in vojaško oblast, dokler ni narod dosegel, kar si je namenil.

Vendar je pa razlika med starim rimskim in modernim fašističnim diktatorjem. Po rimski ustavi so konzuli po nalogu senata v izjemnih primerih imenovali diktatorja, toda le za najdelj 6 mesecev. Njegova oblast je bila torej časovno omejena in ta omejitev je opravičevala njegovo imenovanje. Podobno imajo še dandanes razne demokratične ustave za izjemne primere določene nekakšne diktature, čeprav ustavna diktatorska oblast ni izročena eni sami osebi in navadno tudi ni časovno omejena. Po večini je vendarle ustavna diktatura kratkotrajna in ko mine diktatorska oblast, se povrne spet ustavno demokratično življenje. Pri fašističnih diktaturah pa ni tako. Fašistični diktator ni po ustavi imenovan in ko pride na oblast tudi ne misli na to, da bi jo kdaj iz rok dal.

Če preiskujemo razvoj fašizma in začetke fašističnih diktatur, sprevidimo, da bi morale biti te tudi le začasne. Fašistični diktator res ni ne imenovan, ne prosto izvoljen, ali na oblast pride vendarle z voljo ali vsaj s tihim pristankom vladujočih slojev ljudstva. Ti sloji vidijo v voditelju fašističnega gibanja moža, ki je sposoben, da s pomočjo neomejene sodne in vojaške oblasti privede ljudstvo tja kamor hrepeni. Ljudstvo je torej fašističnemu vodji zaupalo diktaturo le zaradi nekkih določenih namenov in kakor hitro bi bili ti doseženi, bi se moral diktator prav za prav umakniti.

Toda diktator se ne umakne in njegova diktatura preide v absolutizem.

Oblast ima v rokah in s pomočjo oblasti se drži na vrhu tudi proti volji ljudstva, ki je medtem spoznalo, da hoče storiti diktator morda še več kakor je ljudstvo hotelo ali pa, da diktator s fašističnimi sredstvi sploh ne more izvršiti tega, kar je nekdanj obetal. Tako postane fašizem popolno nasprotje demokracije in čisto nekaj drugega kakor ustavna diktatura. Ljudstvo je lahkomišelnost dalo oblast iz rok in jo težko dobi nazaj, ker mu fašizem zapre vse poti do nje.

Fašizem imamo v Italiji in v Nemčiji. Toda čeprav ima italijanski fašizem drugačno miselnost kakor nemški, pa med obema diktaturama vendar ni posebnega razločka. Oba diktatorja sta prišla na oblast s pomočjo večine ljudstva in oba sta izjavljala, da hočeta vršiti to, kar narod terjaja. V obeh državah so bili pa tudi pogoji za nastanek fašizma skoro enaki. Italijanski narod je bil stoletja razdeljen in podložen raznim absolutističnim vladarjem. Njegovo zedinjenje pod enim vladarjem je bilo dovršeno šele 1870. leta. Leto pozneje se je pa po Bismarkovi zaslugi pruski kralj Viljem v Versaillesu proglasil za nemškega cesarja. Čeprav so poleg cesarskega ostali še nadalje razni kneževski in vojvodski prestoli, dokler se niso konec svetovne vojne vsi skupaj zrušili, je bilo združenje nemškega naroda 1871. leta izvršeno. V obeh državah je bila pa demokratična zavest ljudstva še premlada in premalo dozorela, da bi mogla naroda v demokratičnem duhu izvršiti to, za kar sta se po svoji velikosti čutila sposobna in upravičena.

Iz te primerjave lahko spoznamo, zakaj fašizem ne požene korenin pri drugih velikih narodih, ki so se že zdavnaj zedinili in pri katerih je demokracija bolj utrjena. Razumljiva nam pa postanejo tudi fašistična stremeljenja pri nas. Nekateri mislijo, da so s političnim zedinjenjem

Izjava

Predstavniki konzorcijev slovenskih listov „Slovenska Zemlja“, „Bojevnik“ in „Ljudska pravica“, stoječi soglasno na miselnosti slovenske kmečko-delavske politike in imajoči enake poglede glede izvedbe te politike, so na svojem sestanku dne 24. XI. 1935 v Celju sklenili, da se čimprej snidejo po trije predstavniki zgoraj navedenih listov in v roku 30 dni, t. j. do 24. XII. t. l. izvedejo likvidacijo listov na ta način, da ostane za vso Slovenijo en list, ki naj bo edino glasilo za vse pripadnike slovenskega kmečko-delavskega gibanja in ki naj v tem duhu piše.

Opomba uredništva: To slovensko kmečko-delavsko gibanje mora biti del gibanja, ki ga vodi dr. Vladko Maček.

treh južnih slovanskih narodov nastopile za fašizem enako ugodne razmere kakor v Italiji ali v Nemčiji. Ti pač ne pomislijo, da so bili Italijani en narod in Nemci tudi. Zato vidimo, da se pri nas za fašizem ogrevajo najbolj tisti, ki kljub vsem zgodovinskim dejstvom in dokazom še zmerom trdijo, da smo vsi južni Slovani en narod.

Fašizem pri nas nima posebnih uspehov. Fašistična Ljotičeva kandidatna lista je dobila pri petomajskih volitvah prav neznatno število glasov. Tudi zdaj, ko je Ljotič medtem ustanovil fašistično stranko, se kljub morebitni blagohotni naklonjenosti te ali one strani fašistično gibanje v Jugoslaviji ne bo kaj prida razbohotilo. Pri nas se za fašizem navdušujejo zgolj meščanski sloji. Ne rečemo, da med pristaši fašizma ni idealistov, ki ljudstvu odkritosrčno žele vse, kar mu fašizem obljublja. Toda ti idealisti so na napačni poti. Za velike cilje mora delati ves narod in nihče ne more državljani odvezati odgovornosti za lastno usodo ter dolžnosti, da misli vsak državljan z lastno glavo. Njim se zdi pač vzorno stanje, če bi jim ne bilo treba drugega kakor slepo izpolnjevati povelje enega samega človeka, ki bi za vse mislil in za vse odgovarjal, a ljudstvo misli drugače. Ljudstvo ve, da bi fašizem rodil le še

hujši birokratizem, tega imamo pa že zdaj več kot dovolj. Ljudstvo je tudi na zgledih spoznalo, da fašizem ni nikjer izpolnil tega, kar je obljubljal in kakor abesinski zglede priča, fašizem niti vojaške moči države ne poveča. Zato ljudstvo po pravici odklanja fašizem.

Razen navedenega, sta pa pri nas še dva vzroka, zaradi katerih bo moralo vse fašistično prizadevanje ostati jalovo.

Fašizem je vezan na močno osebnost, ki si je na ta ali oni način pridobila zaupanje večine ljudstva. Take osebnosti nimamo med ljudmi, ki hočejo pri nas fašizem uvesti, ne med Srbi, ne med Hrvati, ne med Slovenci.

Drugi vzrok je pa globoka demokratična zavest jugoslovanskih narodov. Kar bi bilo morda mogoče v prvih nekritičnih letih po svetovni vojni, je danes čisto izključeno. Ljudstvo je spoznalo, da rešitev ni v zanikanju, temveč v razvoju demokracije. Demokracija ni slaba zaradi svojih načel, slabo se je izkazala le tam, kjer narodi njenih oblik niso dosledno izpopolnjevali in kjer so pustili, da se je izmaličila. Zato ljudstvo ne pravi „proč od demokracije“ in tudi ne „nazaj k demokraciji“, temveč naprej k pravi kmečko-delavski demokraciji, ki bo kmetu in delavcu dala to, kar jima gre!

Državlјanska vzgoja

O ustavi.

Vsako društvo, vsaka organizacija ima neka pravila, ki določajo pravice in dolžnosti članov, pa tudi pravice in dolžnosti vodstva organizacije ter urejajo njihove medsebojne odnose.

Tudi država je v bistvu samo neke posebne vrste organizacija in ne kakor narod živ organizem. Zato jo označuje državoznanstvo kot pravno organizacijo ljudi na nekem določenem ozemlju.

Bistveno za državo je torej:

1. da je pravna organizacija, torej organizacija, ki temelji na nekkih določenih pravnih pravilih, ki tvorijo njen pravni red, in

2. da je omejena na neko določeno ozemlje, ki ga zaključujejo državne meje.

Po vsem tem vidimo, da je med narodom in državo bistvena razlika, kajti narod ni vezan na neki določeni pravni red niti nena določeno ozemlje državnih meja. Zato n. pr. lahko govorimo o slovenskem narodu v Jugoslaviji, Italiji, Avstriji in Madjarski, medtem ko o jugoslovanski državi v Italiji, Avstriji, Madjarski seveda ne moremo govoriti.

Ker je država pravna organizacija, mora imeti posebna pravila, ki urejajo življenje v državni skupnosti. Ta temeljna pravila, na katerih je osnovana moderna državna organizacija, imenujemo ustavo.

Ustava je po svojem postanku lahko dvojna; morejo jo skleniti zastopniki ljudstva — poslanci, ponekod pa jo je razglasil poglavar države sam. To, druge vrste ustavo imenujemo oktroirano ustavo.

Zdaj je še potrebno, da si ogledamo, kaj vsebuje vsaka ustava.

Najprej določa ustava področje, pravice in dolžnosti najvišjih državnih organov, to je 1. državnega poglavarja, n. pr. kralja v monarhiji, predsednika v republiki; 2. zakonodajnih organov, pri nas skupščine in senata, in 3. izvršilnih organov, to je upravnih in sodnih oblastev. Nadalje določa ustava uradni jezik (kar je zlasti važno v državi, ki jo sestavlja več narodov), osnovne državljanske pravice in dolžnosti, kakor osebno svobodo, nedotakljivost stanovanja, svobodo verskega izpovedanja, svo-

bodo združevanja v razna društva in politične organizacije, svobodo zborovanja kakor sestankov itd., svobodo tiska, znanosti in umetnosti (cenzura!), tajnost pisem itd.

Zelo važne so tudi razne gospodarske in socialne odredbe, n. pr. ali je dovoljena privatna lastnina in do kakšne mere (obseg veleposestev!), v kakšnem primeru in kako je možna razlastitev, določbe o svobodnem iskanju dela in sklepanju raznih, zlasti delovnih pogodb.

V zvezi z določitvijo pravic in dolžnosti zakonodajnih organov so zlasti važne določbe, ki urejajo zastopstvo ljudstva, ki je po vsaki demokratični ustavi nosilec državne oblasti, n. pr. kdo voli poslance in na kakšen način (volilni red), dolžnosti in pravice poslancev, njihov odnos do ljudstva in do vlade.

Pavel Kreutzer:

Splošna delovna dolžnost

V peti številki „Slovenske zemlje“ sem objavil članek o delovni dolžnosti ter zavrnil predloge raznih meščanskih listov, ki zagovarjajo delavske bataljone in taborišča za brezposelne. Ker imajo pa nekateri navzlic temu pomisleke proti predlagani splošni javni delovni dolžnosti, moram omenjenemu članku dodati nekaj pojasnil.

Uvedba javne delovne dolžnosti, kakršno sem predlagal, naj bi bila šele začetek splošne in obvezne delovne dolžnosti. Razvoj gospodarstva in družbenega reda nas zadnja desetletja vedno bolj sili k razmišljanju, kako naj izravnamo velike prepade med tistimi, ki jim vsa socialna zakonodaja in zaščita ne more obvarovati niti skromnega človeškega življenja, ter med drugimi, ki žive od brezdelnih dohodkov, ker izkoriščajo delovno ljudstvo. Kdor je o tem razmišljal, je moral občutiti potrebo temeljite preosnove gospodarskih in družbenih odnosov. Temeljita preosnova pa je mogoča le, če dosedanje kapitalne rente nadomeste socialne rente, ki jih pa seveda brez dela ne moremo doseči.

Poljudno povedano se to pravi. Če hočemo kaj imeti, moramo delati, ker le delo ustvarja za življenje potrebne dobrine. Denar sam jih ne ustvarja. Kdor živi brez dela od dohodkov, ki mu jih daje denar, živi na račun dela drugih. To je sicer po sedanjih meščanskih nazorih dovoljeno, ni pa v resnici prav in pošteno. Vsak človek, tudi če ima premoženje bi moral opravljati neko koristno ali potrebno delo, dokler je za delo sposoben. Od brezdelnih dohodkov bi smeli živeti le mladoletniki, bolniki in starci.

Taka preosnova družbe je mogoča le z uvedbo splošne delovne dolžnosti, kateri se bomo morali slej ko prej vsi podvreči. Napačno je torej, če se celo v vrstah delovnega ljudstva nekateri hoje delovne dolžnosti, češ, potem bi se nam še slabše godilo. Seveda bi se jim, če bi bila delovna dolžnost uvedena brez demokracije, kajti brez demokracije se tudi najboljše stvar lahko izmaliči. V pravi demokratični državi, kjer bi bila vsa oblast res v rokah ljudstva, pa ne bi bilo vzroka, da bi delovno ljudstvo ugovarjalo delovni dolžnosti, ker bi mu le-ta lahko samo koristila. Vedeti moramo namreč, da nas od dela samega ne bo odrešil noben reformator,

in da se more dobro goditi le delovnemu ljudstvu! Sicer si mora družba prizadevati, da se delo s pomočjo tehnike olajša, da se s čim manjšim trdom doseže čim več, da se proizvodi dela pravično porazdele, toda neko delo nam bo kljub vsemu napredku še ostalo. To delo mora biti pa tudi pravično porazdeljeno ter postati merilo naših življenjskih pogojev. Zato bo moral vsak delati zase in za skupnost.

Ugovori o omejevanju osebne svobode itd. ne morejo priti v poštev. Popolne svobode sploh ni in vsak mora nekaj svobode žrtvovati v korist skupnosti. Le pomislimo koliko starih osebnih pravic je že padlo. Tedaj ko jih je družba odpravila, so ljudje to njeno dejanje občutili kot omejevanje svobode, danes tega ne občutimo več. Pri Rimljanih n. pr. je bila očetovska oblast in pravica tako velika, da je smel oče celo sina ubiti. Komu bi prišlo danes na misel, da bi še zagovarjal tako svobodo? Če bo torej človek kdaj manj svoboden zaradi splošne delovne dolžnosti, bo pa zato toliko bolj svoboden potem, ko bo to dolžnost opravil in si pridobil pravico starostne preskrbe.

Seveda se zdi nekaterim zahteva uvedbe splošne delovne dolžnosti tudi zato nerazumljiva, ker so preveč zaverovani v današnje denarno gospodarstvo ter se ne zavedajo, da je ravno napačno pojmovanje denarnega gospodarstva največ krivo sedanje revščine in brezposelnosti. Ni namreč važno, koliko ima kdo plače, važno je, da ima sleherni vsega dovolj, češar za življenje potrebuje, da delovnim in delazmožnim ljudem ne bo treba stradati ali beračiti, onemoglim in starcem pa ne od pomanjkanja umirati.

Zato mora socialna renta, ki naj izvira iz splošne delovne dolžnosti, nadomestiti v družbi in gospodarstvu današnjo kapitalno rento. Denar naj nam služi le kot sredstvo za pravičnejšo razdelitev dobrin na podlagi dejanskega zaslužka, o usodi delovnega ljudstva pa ne sme več odločati kapital, ki se zbira v rokah posameznikov, temveč edinole delo. Le zaradi današnjega napačnega pojmovanja denarnega gospodarstva, je delovno ljudstvo danes potisnjeno v tisto vr-

sto kakor stroj, ki ga kapitalist po mili volji izrablja ter slednjič zavrže.

Konec konca moramo pa pomisliti še eno, kar je za pravo razumevanje delovne dolžnosti tudi važno. Razlika v vrednotenju ročnega in duševnega dela bo polagoma izginila. Višja šolska izobrazba, ki daje sedaj še posebne pravice na boljše plačano delo, bo polagoma postala tako splošna, da bodo morale te posebne pravice izginiti. Razvoj družbenega življenja gre že zdaj v tako smer, da bodo papirnata šolska spričevala čimdalje bolj izgubljala vrednost in pri razdelitvi dela bo prišla slednjič v poštev zgolj resnična človekova sposobnost. Tedaj bo

demokracija napredovala tako daleč, da si bodo tudi delavci v tovarnah sami volili svoje inženjerje in poslovodje. In ker bodo izvolili za te službe gotovo najspodobnejše ljudi z najboljšim značajem, ne bo ne protekcije ne korupcije.

To so razlogi, da zagovarjamo uvedbo splošne in obvezne delovne dolžnosti, kajti zavedamo se, da je začetek in namen vsega gospodarstva le človek. Gospodarstvo mora biti zaradi človeka in ne narobe. Zato moramo pa tudi gospodarstvo spremeniti tako, da bo dajalo vsem ljudem delo in človeka vreden obstoj.

Dr. Ivo Štempihar:

Politika zaradi pečenega prašiča

Pred tedni so nekje v Srbiji kmetje povabili na pečenega prašiča župana, kateremu so bili gorki. Po mastni in obilo zaliti pojedini so pa kmetje župana pretepli, češ, da jih je pri fiskusu previsoko ocenil ter jim tako naprtil prehude davke. Premlatenega župana so pa potem iz hiše vrgli in poročilo pravi, da se ne ve, če bo še mogel županovati. Podoba je, da so ga kmetje z mastno in mokro pojedino le medse zvalili, ker je duh pojedine premagal njegovo nezaupanje.

Zakaj, dragi kmetje in delavci, me ta dogodek tako spominja slovenskih politikov, ki so doslej „izvrševali“ voljo in „varovali“ koristi našega ljudstva?

Če se ozrete na 17 let nazaj in malo bolj natanko pogledate te politike, me boste menda hitro razumeli.

Kdaj so pa imeli naši slovenski politiki v Jugoslaviji kakšen načrt? Ali so sploh vedeli, česa je ljudstvu v Sloveniji treba, kaj bi bilo treba ustvariti in kaj odpraviti, da bi se povzdignilo zdravstveno, kulturno, stvarno in narodno stanje tega ljudstva, ki spada med najpridnejša v Evropi? Dvomim, da bi mogel kdo na ta vprašanja pritruditi. Govorili so pač naši politiki veliko, silno veliko. Govorili so o načrtih, o programih, o uničenju svojih nasprotnikov, o sreči in blagostanju, ki ju bodo prinesli ljudstvu, o svobodi in demokraciji ter o vsem mogočem, toda od vseh svojih obljub niso nobene izpolnili.

V prvo „narodno predstavništvo“ so se naši politiki kar sami med seboj izvolili. Za ustavotvorno zbornico so

pa že imeli tak zakon, da so bili po njem zagotovo spet izvoljeni. Potem ni čudno, če so ljudstvu usilili unitaristično ustavo, kakršne si ljudstvo ni nikoli želelo. Iz zbornice so kratkotalo pometali vse zastopnike, o katerih so vedeli, da bi jih motili pri služnem delu za narod. Ko so bili lepo sami med seboj, so si izmišljali najbolj neumne stvari, uprizarjali prepire, odlaganja in celo sklepanja, ko je bilo vse zgolj pesek v očih. Vlade in volitve so se vrstile, naši politiki so „delovali“ za narod, ljudstvo pa od tega dela ni imelo drugega kakor vedno hujše davke, vedno večjo bedo in brezposelnost, slabše šole, slabšo zdravstveno preskrbo in čim dalje manj vere v pravičnost oblasti. Kadar so bili naši zaslužni politiki na vladi, niso nič delali, kadar so zleteli iz nje, so se pa mirno izgovarjali, da niso bili „na vladi“, ampak samo nekako „pri vladi“. S tem so hoteli reči, da niso imeli nobenega vpliva na vlado in da niso za nič odgovorni. Mirno so pa zamolčali, da bi morali v takem primeru takoj odstopiti in ljudstvu pošteno povedati, da ne morejo nič storiti zanj. Tako so delali nekdanji od ljudstva izvoljeni poslanci, ki so se še čutili ljudstvu odgovorne. V novi državi je pa ta čut čisto izginil. Politiki so rajši počakali, da so se jih odločilni ljudje v vladi naveličali ter jih odslovili, na njih mesto pa poklicali drugo garnituro političnih zaslužkarjev.

Kakšen pomen je torej imela politika naših slavnih povojnih politikov? Čisto preprost, čeprav nič kaj časten.

Posebno poglavje določa notranjo ureditev države, ki je lahko v bistvu dvojna: centralistična in federalistična; urejuje razmerje med državnimi (osrednjimi) in samoupravnimi (pokrajinskimi) oblastmi. Pri tem je seveda zelo važno, komu so odgovorni ministri, kdo jih imenuje in odstavlja, kdo imenuje, oziroma voli predstavnike samouprav, kakšne so te samouprave po obsegu, v koliko v resnici lahko urejajo same razne posle na svojem področju in kakšen je njihov odnos do osrednjih oblastev.

Ustava ureja tudi osnove sodstva, določa vrsto sodišč, neodvisnost sodstva od upravnih oblastev, v glavnih obrisih pa tudi sodni postopek.

Prav posebne važnosti so določbe o državnem gospodarstvu, kakor o sestavi državnega in pokrajinskih proračunov, kako se odrejajo davki, davčna obveznost, določbe o upravljanju državnega premoženja in monopolov.

Seveda ima vsaka ustava posebne določbe o državni obrambi (vojski), o vojaški obveznosti, kdaj se sme vojska uporabljati za ohranitev notra-

njega reda, odnos vojske do civilnih oblastev, njena odgovornost zastopstvu ljudstva, oziroma državnemu poglavarju itd.

Po tem bežnem pregledu, kaj mora vsebovati ustava, vidimo, kolike važnosti je ustava za slehernega državljanca, kakor tudi za narode, ki prebivajo delno ali v celoti v neki državi. Zato ni čudno, da čujemo zlasti danes, v dobi duševne in stvarne krize v raznih državah tolikokrat zahtevo po izpremembi ustave.

Mnogi so mnenja, da ustave ni mogoče izpremeniti. To mnenje je popolnoma napačno, kar pričata tudi 114. in 115. člen naše ustave, ki se glasita:

Čl. 114.

O izpremembah ustave odloča kralj z narodnim predstavništvom. (Če je kralj mladoleten ga nadomestuje namestništvo. Op. ur.)

Čl. 115.

Predlog, da se v ustavi kaj izpremeni ali dopolni, lahko stavita kralj

in narodno predstavništvo (t. j. vsak zase ali skupaj. Op. ured.). V takem predlogu se morajo izrečno imenovati vse točke ustave, ki naj bi se spremenile ali dopolnile. Če je predlog stavljal kralj, se sporoči senatu in narodni skupščini, nakar se narodna skupščina takoj razpusti in skliče nova najdlje v štirih mesecih. Če je tak predlog izšel iz senata, odnosno narodne skupščine, se o njem sklepa na način, ki je določen za sklepanje o zakonskih predlogih, z večino tri petine skupnega števila poslancev. Predlog gre nato pred senat, odnosno narodno skupščino, ki sklepa o njem z večino treh petin skupnega števila senatorjev odnosno narodnih poslancev. Kadar je predlog tako sprejet, se narodna skupščina razpusti, nova pa skliče najdlje v roku štirih mesecev od dne, ko je bil predlog sprejet. Tako v prvem kakor v drugem primeru smeta senat, odnosno narodna skupščina sklepati samo o tistih izpremembah in dopolnitvah ustave, ki jih vsebuje predlog, na podlagi katerega je bila sklicana. Senat, odnosno narodna

skupščina sklepa z večino ene polovice več eden skupnega števila vseh članov. Če senat in narodna skupščina pri sprejemu predloženih izprememb ali dopolnitev ustave v celoti ali posameznostih ne soglašata, je nadaljnji postopek isti kakor za zakonske predloge (kar ureja čl. 64. ustave, ki pravi: za primer, da senat in narodna skupščina ne sprejmeta zakonskega predloga v celoti ali v poedinostih, se smatra, da je bil predlog odbit in se ne sme več v istem zasedanju reševati. Kralj odloča o tem, ali naj predlog ponovno pride pred prihodnje zasedanje).

Upamo, da smo s tem pregledom našim bralcem zadostno pojasnili pomen in vsebino ustave. Ob ugodnejši priliki pa bomo podrobno spregovorili o nekaterih važnejših določbah naše ustave, ki nas morajo zanimati zlasti v sedanjih političnih prilikah.

— o k a .

Agitirajte za „Slovensko zemljo“! Skrbite, da bo imela v vsaki vasi vsaj enega naročnika!

Uganjali so politiko zaradi pečenega prašiča.

Zdaj so se pa kmetje in delavci te politike zaradi pečenega prašiča do-dobra naveličali. Spregledali so, da jim je prinesla samo nesrečo.

Vedimo pa, da se je še zmerom ni-so naveličali tisti, ki so nekdanj sedali

za mizo. Ti bi še vsi radi nadaljevali staro politiko in hudo jim je, če jim kdo pove, da ima ljudstvo njih „delo-vanja“ za narod dovolj, toda tudi ti bodo morali slednjič sprevideti brid-ko resnico. Zaupanje so izgubili in za-man se vdajajo nadam, da bodo mor-da zaupanje ljudstvu izsilili.

Spominjajte se tiskovnega sklada

„SLOVENSKE ZEMLJE“!

Ženski vestnik

Otroci.

Ni dolgo, kar so zdravniki na svo-jem kongresu razpravljali o omejitvi porodov. Odmev teh razprav kar neče in neče utihniti. Naravno, ker kako naj bi šle preko tega vprašanja brez-brižno ženske, ki so najbolj prizadete.

Vse delovno ljudstvo, od najbolj preprostega težaka do najvišjega izo-braženca, se pogreza v čim dalje hujšo revščino. Revščine bi se vsak rad rešil in vsak bi rad tudi svoje potom-stvo revščine obvaroval. Torej ni ču-dno, da so se po vsem svetu začele že-ne zavedati odgovornosti za svoje po-tomstvo, in nikakor ni pošteno, če jim kdo zaradi tega podtika pomanjkanje materinskega in verskega čuta. Žensk, katerim bi materinski čut ne bil pri-rojen, najdemo prav malo. Ženske, ki se iz samoljubja in ničemurnosti branijo otrok, najdemo pa tudi le med pre-možnimi sloji. Vse druge so pa danes, kljub globokemu čutu materinstva in požrtvovalnosti, obsojene na strašno izbiro: Ali naj se slepo vdajo želji po otrokih, kateri jih bodo morda nekdanj preklinjali, ali naj svoje srčno hre-penjenje žrtvujejo, da ne bodo novemu rodu povzročile gorja, ki ga čaka v krivični in brezvestni družbi. Zato pač vedno bolj prodira zahteva po ureditvi porodov.

Žalostno je pa, da pri nas slišimo in beremo neosnovane napade na osebe in skupine, katere priznavajo potrebo urejevanja porodov in poudarjajo, da je treba bolj varovati pravico rojenih kakor pa svetost nerojenih. Seveda, kadar gre za ureditev življenjskih raz-mer v dobro delovnemu ljudstvu, jim je privatna lastnina privilegiranih svetejša kakor vse drugo. Saj ravno ti-ste ljudi, ki se toliko brigajo za nero-jeno življenje, večkrat slišimo: „Kdo bo pa delal, če revež ne bo imel otrok?“ Kako bodo ti otroci zrasli, ko so očej-tje brez zaslužka in morajo matere z dojenčki v naročju prositi po cestah, jih ne briga. Saj napravijo vsako zimo dobrodelno akcijo, pa pišejo dnevniko zelo genljivo o prezebljih otroških no-žicah, o lačnih želodčkih in drugih ta-kih stvarih, pa da ta gospod kovača, drugi dinar, gospa v dragocenem ko-žuha dva dinarja — in vsem revčkom je za eno leto pomagano.

Kdor še dandanes ureditev porodov zaradi socialnih razmer razglašča za nemoralno, mu je treba naravnost po-vedati: Nemoralno je, da očetje ne dobe zaslužka, da morajo matere be-račiti in otroci stradati, in dokler rev-ščine ne odpravite, nimate pravice koga obsojati. Krik in jok lačnih, raz-trganih in prezebljih otrok je močnejši kakor utrip nerojenega življenja. V sili si ljudstvo pomaga kakor ve in zna, a tisti, ki boste nekdanj pred Bo-gom odgovor dajali za narod, ki ga

vodite, glejte, kako se boste zagovar-jali, ko bo na višje rame padlo toliko krivde za revščino delovnega ljud-stva.

„Sestra se mi je izgubila.“

(„Brezprizorni“ tudi pri nas.)

Bil je deževen dan, ko potrka na moja vrata dekletce in prosi, naj ji podarim kako obnošeno obleko. Zebe jo in njen plašč, ki ji je že pretesen, nosi njena sestra, ki je začela hoditi v šolo. Oče je že več let brez vsakega zaslužka in mati ji ne more kupiti plašča.

Opoldne potrka na vrata deček in prosi, naj mu dam kaj za jesti. Doma nimajo ničesar, tudi kruha ne. Mati je šla za delom, če bo kaj zaslužila, bo šele zvečer prinesla domov kruh.

Proti večeru grem po opravo na postajo. Vidim dečka, ki ves prezebel postopa med ljudmi in zdi se mi, da nekoga išče. Ves je objokan in ko ga vprašam čemu joče, mi odgovori, da je izgubil sestrico. Pove mi, da je star 10 let in da je prišel s štirinajstletno sestro v Ljubljano prosjačiti, ker je njihov oče že več let brez dela in za-služka. Starši jima nimajo dati kaj jesti in z njihovim dovoljenjem sta šla v Ljubljano, da pri dobrih ljud-eh poprosita milodarov in pomagata družini iz najhujše stiske in stradeža. Medtem pa je k sreči prišla sestra z vrečo na hrbtu. Bila je drobna in za njena leta zelo slabo razvita, čeprav drugače čednega obrazka, obrobline-ga od črnih kodrov. „Ali si me dolgo iskal,“ vpraša svojega bratca. „Skrbe-lo me je, da zamudimo vlak,“ ji je od-govoril. Nato sta odhitela na vlak.

Neka gospa, ki je naš pogovor po-slušala, mi pravi: „Škoda otrok. Tako sta še mlada, toda težko bo kaj prida iz njiju, če morata že tako zgodaj be-račiti. Dekle je čedno. Bog ve, kaj bo z njo čez dve, tri leta? To bi morali prepovedati, otroci ne bi smeli be-račiti. Take starše, ki puste ali celo sami navajajo otroke k beračenju, bi bilo treba občutno kaznovati.“ Delavec, ki naju je poslušal, je dejal: „Gospa, nismo mi krivi, da ne moremo kljub najboljši volji dobiti dela. Res pa je, da bi morali starši storiti vse, da ob-varujejo svoje otroke pred slabimi vplivi in da jih dobro vzgoje. Še bolj pa je družba dolžna skrbeti za to, da nam preskrbi delo, saj tega je dovolj, le volje ni nobene.“

Poslovila sem se in ves večer sem razmišljala. Res je, dela je dovolj, le prave volje ni pri tistih, ki imajo v rokah delo in denar. Bojim se še danes, da ne bo dečkov odgovor: „se-stra se mi je izgubila“ postal še v dru-gem pomenu žalostna resnica.

Iz naših časopisov

Revija „Misel in delo“,

ki jo urejujejo dr. Stojan Bajič, dr. Lavo Čermelj, dr. Stanislav Lapajne in dr. Alojz Zalokar, izdaja in zalaga pa „Tisk jugoslo-vanskih akademskih starešin „Nasta““ v v Ljubljani, je priobčila letos v november-ski številki izpod peresa g. senatorja Ivana Hribarja, članek: „Stjepan Radič in Antonin Švehla“, kjer beremo:

„Bil je (Stjepan Radič) ravno na dobri poti, da dovede svojo politiko ad absurdum (to se pravi, do klavnega poloma), ko so v rokah pobesnelega srbskega fanatika počili v Narodni skupščini revolverski strelji, ka-terih eden se je zadel ob nit njegovega živ-ljenja, tako, da se je predčasno pretrgala. S tem je ne samo rešen bil vseh nasledkov po-litičnega poloma, temveč je celo k mučeni-ški aureoli prišla še mučeniška krona in narod, iz katerega je izšel, ga je s kraljev-skimi častmi spremil k večnemu počitku.“

— Polom svoje politike je doživel tisto slovensko izobraženstvo, ki je nekdanj na-stopalo v znamenju napredka in svobode

In nekda-nji vodja tega izobraženstva, gospod Ivan Hribar, mora danes zatajevati svojo lepšo preteklost.

Slovenija

z dne 29. novembra t. l. zaključuje svoj članek „Nekaj o naši tehniški fakulteti“ s sledečim odstavkom: „Na nekaterih aka-demskih zborovanjih v poslednjem času se je jasno pokazalo veliko nezadovoljstvo študentov s svojimi profesorji in s starejšim razumniškim pokoljenjem sploh.“

— Ne samo študentje, tudi ljudstvo ni zadovoljno!

Slovenski gospodar

z dne 27. pret. m. poroča pod naslovom „Kdo bo predsednik?“ sledeče: „Med mač-kovci je nastal spor, kdo bo predsednik od-bora za postavitve spomenika Matiji Gubcu, z razbeljeno železno krono kronanemu kme-tu-kralju. Ker je trenutno to glavni program Mačkove politike, pa se nikakor ne morejo zediniti, predlagam, da naj se vsem kandi-datom da razbeljena krona na glavo, kdor bo dalje zdržal, tisti naj bo pa predsednik.“

— Dopisniku je gotovo žal, da nima tiste moči in oblasti, kakor grofovski škof, ki je obsodil Matijo Gubca. Precej čudno je pa, da v 20. stoletju kak list objavlja take nestrpnosti.

„Deutsche Jagd“ (Nemški lov),

ki izhaja v Berlinu in Monakovem, prinaša v zvezku z dne 29. nov. 1935 pod nadpisom „Varstvo lova“, vest o ustrelitvi dveh lov-skih tatov. Prvi tat je hotel na šlezijsko-nemški meji pretihotapiti jelenje meso in gozdar ga je ustrelil. O drugem primeru pa poroča gorenji list takole: „V gozdovih pri Baranovcih, okraj Ribnik, je naletel neki gozdar delniške družbe „Giesche“ pri ob-hodu na 27 letnega Stanislava Lanužnega, ki je bil splošno znan lovski tat. Ko se La-nužni ni zmenil za lovskega uradnika klice „Stoj!“, je uradnik za bežečim večkrat ustrelil. Lanužni je bil tako težko zadet, da je nekaj ur po oddaji v bolnici umrl.“

— Torej nič se ne ve, kaj je Lanužni počel, bežal je in kot splošno znanega lov-skega tatu ga je moral tudi gozdar poznati. Kljub temu je za njim streljal kakor za zaj-cem in listu se zdi menda čisto v redu, če gozdar v službi meni nič, tebi nič ubije člo-veka. Večje posurovelosti si pač ne more-mo misliti.

„Slovenec“

je priobčil dne 30. novembra 1935 uvodnik: „Delovna moč mladine“. Konec tega članka se glasi:

„Neka ljubljanska tvrdka je iskala pisar-niške uradnice, to je tipkarice. Zahtevala je skoraj dovršeno trgovsko akademijo. Prišla

so dekleta in so strme izvedela za pogoje: deset ur dela na dan; ob prostem času pa bo treba pri lastnikovi gospe pomivati po-sodo, umivati tla ter tudi včasih „kaj zašiti“; vse pa tri mesece brezplačno na poskus. Ugledna tvrdka je torej zahtevala uradnico, tipkarico in deklo obenem za tri mesece brezplačno, ne da bi jo bilo treba socialno zavarovati, in po treh mesecih bi bilo pet-najst, šestnajstletno dekletce seveda odpu-ščeno, na njeno mesto pa bi stopila druga mlada moč, prav tako tri mesece na brez-plačno poizkušajo.

Kakšni so pogoji, ki jih nekatera pod-jetja zahtevajo od mladih ljudi, bodisi tr-govskih ali obrtniških vajencev, mladih in-dustrijskih delavcev, mladih intelektualcev, o tem bi mogli napisati cele romane. Krče-viti jok nešteti, ki se zvečer in pozno po-noči oklepajo bornega ležišča, izmučeni in praznega želodca, ta kriči v nebo. Nikjer pa ni zakona, nikjer nobene inspekcije dela, ni-kjer ni sodišča, ki bi tem užaljenim mladim ljudem, borečim se za skorjico črnega kru-ha, dali pravico in jih vsaj nekoliko zavarovali pred strašnim izžemanjem.

Izrabljanje delovne moči mladine je po-vsod eden glavnih vzrokov socialne krize in brezposelnosti. Brezplačno in napol brez-plačno delo otrok ter napol doraslih pritiska na mezde odraslih, meče na cesto družinske očete in povzroča neizmerno zlo. Tukaj mo-rata država in javna socialna skrb zagra-bititi za sekiro in zlo odsekati pri korenini!

— Ali ne bi kazalo, da bi takšne izkori-ščevalce navajali imenoma? In ali se res ne dado uveljaviti socialni zakoni? Pa bed-nostni fond... Tisti, ki in kolikor imajo da-nes oblast v roki, naj zagrabijo zlo pri ko-renini — javnost jih bo podpirala.

Oglašajte v „Slovenski zemlji“!

Domača politika

„Zbor“ dovoljen. Ministrski svet je na poročilo notranjega ministra go-spoda dr. Antona Korošča sklenil dati predhodno dovoljenje za ustanovitev politične stranke pod imenom Jugo-slovansko ljudsko gibanje „Zbor“. Vodja tega gibanja je Dimitrij Ljo-tič, slovensko glasilo pa „Prelom“.

Amnestija. Dne 1. decembra t. l. je izšel odlok o večji pomilostitvi poli-tičnih obsojencev razen tistih, ki so obsojeni iz čl. 1. in 2. Zakona o za-ščiti države. Pomilostitev obsega tudi tiskovne, gozdne in žalitvene obsodbe.

Volitve na Ježici.

Ne vtikajoč se v krajevne prilike, prepuščamo svojim somišljenikom, da si izbirajo pri občinskih volitvah, ako hočejo nastopiti, sami može svojega zaupanja. Kdor pravilno pojmuje našo politiko, mora upoštevati pri tem gospodarstvo malega človeka in biti nasprotnik fašizma. Ako so med opozicijo na Ježici kandidati, ki po svojem javnem delovanju ne ustrezajo tej zahtevi, jih je seveda treba odkloniti. Ker smo v prejšnji številki priobčili poslani nam dopis glede opozicije na Ježici, nam je „Slove-nec“ čestital, češ, da se vežemo z biv-šimi režimovci. Nasproti temu očitku stavimo sprejem Jevtičevih poslancev v vladno večino — kaj pa je to? So-mišljenike opozarjamo, da se ravnajo po zgorajšnjem načelu ne glede na levo in desno.

Iz naših krajev

Izpod Slivnice.

V zadnjem dopisu iz logaškega okraja je bil omenjen neki letak za volitve 5. maja. Tudi jaz hranim tak letak z naslovom „Dragi volilci in dragi Bločani!“ Hranim ga pa zato, ker se mi zdi na njem posebno važen tale stavek: „Jasno je, da bodo tiste vasi, kjer se jih bo več udeležilo volitev, bolj deležne podpore, kot tiste, kjer bodo vsi ostali doma.“ Gospod, ki je te besede podpisal je danes naš poslanec in tisti, ki so njegovim besedam verjeli, so njegovi volilci. Zdaj pa ljudje božji, pomislite malo, kako je s to stvarjo. Kandidat je dejal, kdor me bo volil, dobi več podpore kot drugi volilci. Ali ni to prav podobno tistemu znanemu: liberalcem groš, klerikalcem knof? Potem pa, ali je to pošteno? Kaj niso eni kot drugi državljani z enakimi pravicami in dolžnostmi? Ali je morda gospod kandidat mislil tudi davke znižati tistim, ki bodo manj dobili? Najbrž ne, ali vsaj slišali nismo nič takega. Zato pa lahko rečemo, da taka agitacija močno diši po korupciji. Vendar, zapomnite si, kriv ni samo kandidat, ki tako agitira, krivi so tudi volilci, ki se dajo s tako agitacijo zavesti. Jaz pravim, da je največja nesreča za nas, ker ljudje pri volitvah kar slepo verujejo vse, kar jim kdo obljubuje. Zato kličem, imejmo pamet in ne dajmo se speljati na led. Osel, ki je nemna žival, pravijo, da gre samo enkrat na led. Mi smo se dali pa že tolikokrat speljati. Ali ni to žalostno?! Radić je dejal, da ne more nihče narodu nič dati in nič vzeti, kar si narod sam ne da ali ne vzame. Na to mislimo in potem ne bo tistim gospodom, ki nam za naše denarje drobtinice obljubujejo, šla pšenica več tako v klasje. Zato bomo pa mi sami imeli več kruha in več miru. To kličem logaškemu okraju in vsej slovenski zemlji. Meniševac.

Iz brežiškega okraja.

Že večkrat sem razmišljal o tem, da bi bilo potrebno, če se tudi mi oglašimo v „Slovenski zemlji“, da Vam s tem vsaj pokažemo, da ne spimo. Ne, mi ne spimo, nasprotno, prav vneto delamo na tem, da širimo naše gibanje po vaseh in krajih našega okraja. Tudi pri nas smo se namenili, da ne bomo preje mirovali, dokler ne bo „Slovenska zemlja“ predrila v sleherni vas ter odpirala ljudem oči in jih vodila po edino pravi poti pravice in poštenja.

Z gospodarskim položajem malega in srednjega človeka se pri nas ne moremo posebno pohvaliti. Zadnje volitve nam dokazujejo, da ljudje politiko in politično delovanje drugače ocenjujejo kot doslej. Spoznali so, da je politika temelj vsega gospodarstva in da je sedanja gospodarska stiska le posledica gnilih političnih razmer v prejšnjih desetletjih. Petomajske volitve so nas vsaj prebudile k zavesti, da imamo poleg dolžnosti tudi pravice. In teh pravic, da bomo o lastni usodi sami odločali, si ne damo kar tako vzeti in vztrajno se bomo zanje potegovali, dokler jih ne dosežemo. Danes vidi naše kmečko ljudstvo edino jamstvo v dr. Mačku in prepričano je, da bo edinole po zmagi njegove politike doživelo boljše čase. Iz lastnega prepričanja smo šli 5. maja v boj za pravico in poštenje. Nihče nam ne sme več jemati tega, kar nam pripada. Kmetu in delavcu gre v državi odločilna beseda, ker največ trpita in delata in ker sta tudi po številu prva. Delavec se je sicer že pred desetletji

zavedel svojih pravic, čemur se ima zahvaliti svojim organizacijam. S kmetom je bilo pa drugače, ker pri nas ni bilo nikogar, ki bi mu odpiral oči in mu kazal pravo pot kmečko-delavske sloge in pogumnega političnega nastopa. Pri sosedih Hrvatih je to delo opravil pokojni Radić in zato so hrvaški kmetje tudi tako zavedni.

Kakor drugod, tako se tudi pri nas v brežiškem okraju zavedamo, kako od dneva do dneva bolj prepadamo. Splošno pomanjkanje, nezaposlenost in nezadovoljnost se širi kot kužna bolezen. Svojih pridelkov ne moremo spraviti v denar in edinole upanje na boljše čase nam daje poguma, da še vztrajamo. Prepričani smo, da bomo z lastno močjo in pod poštenim vodstvom dosegli to, kar nam po vseh božjih in človeških postavah gre — človeka vredno življenje.

Pred petomajskimi volitvami so nas nekateri plačanci strahovali in nas odvrčali od dr. Mačka, češ, kaj hočete z njim, on je Hrvat in ne spada k nam. Neki trgovec v brežiškem okraju je bil celo tako predrzen, da je z vso vneto agitiral za Jevtića in ljudem, ki so pri njem zadolženi, grozil z rubežnijo in dražbo, če bi glasovali za dr. Mačka. Toda ljudska volja je bila močnejša in zmagali smo. Tudi sedaj je precejšen pritisk. Vendar se ne vdajamo več in kadar pride vnovič odločilni dan, bomo zopet javno vsemu svetu izpovedali svojo odločno voljo. Kar si bomo sami priborili, to bomo tudi imeli in kar zahtevamo, to moramo tudi doseči. Pred očmi moramo zmerom imeti pravico, poštenje, ker to je temelj vsakega napredka v politiki in gospodarstvu.

Pozdravljam Vas in Vam ob priliki še kaj pišem, če boste le z mojim pisanjem zadovoljni. I. Ž.

Iz Prlekije.

Med ljutomerskim prebivalstvom se širijo govornice, češ, da se zbirajo okoli „Slovenske zemlje“ ljudje, ki žele spraviti Slovence pod hrvaški klobuk.

Takšno govorjenje dokazuje, kako malo je še med nami treznega političnega mišljenja. Nikomur teh ljudi ne pride na misel, da bi se vprašal, kaj prav za prav hoče opozicijsko gibanje pod Mačkovim, prej Radićevim vodstvom. Ali ni glavno načelo: Vsakemu narodu svoje? Hrvaški klobuk — to je isto, kakor če bi očitali vladnim somišljenikom srbski ali mohamedanski klobuk! Ne gre za klobuk, ampak za pravilno pot.

Slovenski preprosti človek je žrtev dolge napačne vzgoje. V Avstriji so mu poveljevali cesarja, kako pridno dela: poleti vstaja ob štirih, pozimi ob šestih, vse je bil le cesar, državljan sam nič ali pa malo; cesar mu bo vsega dal, zanj je treba prelivati kri. Svetovna vojna je bila dokaz, kako se je naš ubogi človek mučil in trpel po vsem mogočem svetu za namene drugih. V njem je bila ubita zavest svobode; tega si ni mogel niti misliti, kako bi sam o sebi odločal. Res, bile so izjeme, posebno proti koncu in pod vplivom ujetništva, ko je videl, kako žive drugod.

V Jugoslaviji je spet večinoma to pozabil, čeprav bi ga bile izkušnje zadnjih let lahko izučile.

**Dopisujte
„Slovenski zemlji“!**

Iz Loške doline.

O naši dolini se je v zadnjih letih v raznih listih veliko pisalo. Tako je postala Loška dolina znana po nesrečnih požarih, poplavih, naravnih znamenitostih ter zgodovinskih gradiščih in grobiščih. Namenil sem se, gospod urednik, da kot domačin nekoliko opišem življenje, oziroma trpljenje naših ljudi, kajti v naši dolini je nastala beda.

Poljedelstvo, osnovna panoga narodnega gospodarstva gre pri nas rakovo pot, toda ne po kmetovi krivdi. Malokje je obdelovanje združeno s takimi naravnimi in tudi vremenskimi neprilikami, kakor pri nas. Nekaj drugega je obdelovati zemljo v plodni štajerski, kakor v kraških dolinah, kjer je plast zemlje tako tenka, da govorimo poleti o veliki suši, ako le nekaj časa ni dežja. Zato je letina malokdaj dobra. Pa ni bilo vedno tako. Med vojno je tudi naša zemlja rodila, da je bilo veselje. Ruski ujetniki so kar zmajevali z glavo, ko je kmet metal spomladi v trdo, ilovnato zemljo kosce krompirja, češ, taka zemlja in še suša. V jeseni je bilo krompirja kakor kamna na produ. Po vojni je vedno slabše. Največja šiba našega kmeta so vsakoletne poplave, ki jih povzroča Obrh. Poudariti je treba, da bi se te poplave lahko popolnoma odpravile s temeljito regulacijo struge na daljši črti. Kakor je večini čitatelev znano, ima Ljubljana svoj izvir pod Snežnikom in teče po Loški dolini pod imenom Obrh. Pri vasi Dane izginja v zemljo in prihaja na dan pri Cerknškem jezeru. Pri Danah izginja voda pod zemljo na nevidnih mestih, kadar pa Obrh naraste, požira vodo tudi veliki požiralnik Golobina. Pred tem požiralnikom je voda nagrmadila v dolgih letih toliko zemlje, da more priti v požiralnik le kadar je visoka. Radi tega zastaja voda v srednjem teku tako, da je poplava ob pomladanskem in jesenskem deževju vedno hujša. Prizadetim vsem je grozil popolen prepad. Spomladi je voda odnašala zemljo s setvijo vred in sejati je bilo treba dvakrat, včasih ponekod celo trikrat. Po neprestanih prošnjah je lani prispevala k regulaciji struge banovina večjo vsoto; poglobila in utrdila se je struga pred Golobino in se s tem pospešil odtok vode. Prav tako in še bolj je nujna rešitev vprašanja, kako preskrbeti dolini zdrave pitne vode. Studenčnico ima samo Lož in še nekaj vasi, vsa ostala dolina pa rabi vodo za kuho in pitje iz potoka Obrha. V Obrhu pero perilo, napajajo živino in nataka ljudstvo vodo v sode. Ni čudno, če je že večkrat izbruhnila kužna bolezen; zlasti tifus je neusmiljeno kosil. V načrtu je sedaj vodovod, ki bi dajal dolini izvrstno vodo iz Križne jame pri Ložu. Podzemeljska jezera te jame so namreč dovolj velik naravni rezervoar, ki bi zadoščal še za večjo dolino. Pomanjkanje vode je bilo usodno tudi pri obeh strašnih požarih leta 1928 in 1931, ki sta povzročila večmilijonsko škodo. Vodovod je za nas življenjskega pomena; trpimo in čakamo nanj že leta in leta.

Najbolj je udarjen naš kraj z omejitvijo izvoza lesa v Italijo, saj je bila lesna stroka glavni pridobitni vir našega kmeta. Edino bogastvo Notranjske so, oziroma so bili njeni gozdovi. Omeniti moram, da se je to bogastvo že zelo izčrpalo, kajti drevje je padalo nekaj let tako, da so se jele že kazati skoraj goličave tam, kjer je bila pred nekaj leti najgostejša hosta. Prehudo trebljenje gozdov je prepričala, kot že omenjeno, omejitve izvoza. S tem pa je udarjen tako kmet, ka-

kor delavec pri lesnih podjetjih in znani notranjski „frohtar“. Našega frohtarja si dobil na cesti ob vsakem času in v vsakem vremenu, tako da so bile ceste kar razorane od težkih voz. Trd je bil njegov zaslužek, toda vesel ga je bil. Sedaj je prevoznništvo seveda izgubilo velik del zaslužka. Nekatera lesna podjetja so z delom sploh prenehala, druga so ga pa znatno omejila. Sankcije bodo delo ustavile in brezposelnost, ki je v naši dolini tako velika, se bo še povečala. Čudno, da se ni o silni brezposelnosti na Notranjskem še nič pisalo v naših listih. Naša zemlja ne more dati vsemu prebivalstvu dovolj kruha, saj so naši poljedelci le mali kmetje. Zato so šli mnogi kmečki sinovi za kruhom v druge države. Sedaj pa pošiljajo te države naše ljudi domov. Tudi iz tega vzroka narašča brezposelnost v naši dolini. Delavstvo nima dela, kmet pa ne more spraviti svojih pridelkov v denar. Medtem pa cena kolonijalnemu in tekstilnemu blagu ne pade; ako je blago res cenejše, je pa toliko slabše. V marsikateri delavski družini natepavajo dan za dnem nezabeljen krompir.

(Konec prihodnjic.)

Agitirajte za „Slovensko zemljo“!

Iz uredništva in uprave:

Razprodajalcem našega lista smo že s sedmo številko hkrati poslali poštne položnice. Prosim vse, ki nam doslej še niso poslali obračuna za poslane izvode, da to čimprej store ter nam nakažejo denar, sicer jim devete številke ne bomo več poslali.

Nekaterim naročnikom, ki še niso poravnali naročnine, smo tudi z zadnjo številko poslali položnice in prosimo, da se nas spomnijo. Če je pa kdo naročnino medtem že poravnal, naj poslano položnico shrani za drugo plačilo naročnine, za nakazilo prispevka v tiskovni sklad ali za pridobitev novega naročnika.

Naslovi. Kdor nam pošlje naslove, naj nam blagovoli sporočiti samo naslove somišljenikov, ki utegnejo list tudi naročiti. Naslovi naj bodo natančni in zmerom naj bo navedena tudi pošta.

Poverjeniki. Somišljenike in dopisnike, ki bi hoteli za svoj kraj prevzeti poverjenišvo „Slovenske zemlje“, prosimo, naj nam to takoj sporoče ali se pa osebno zglasijo pri upravniku. Upravnik in urednik lista „Slovenska zemlja“ sprejema vsak delavnik od 11. do 13. ure v Ljubljani, Trnovski pristan št. 14, I. nadstropje.

Urednik in upravnik odgovarja.

I. Ž. iz B. Hvala, smo priobčili skrajšano. Izmed poslanih naslovov smo poslali list le v kraje, kjer še nimamo naročnikov. Več v kratkem pismeno.

Fr. R. iz B. Hvala za naslove in naročila. Pozdravljeni!

M. Š. iz S. Ne moremo priobčiti, ker je preveč osebno. Vam v kratkem pišem.

S. A. v T. Berite v drugi številki članek „Misel Stjepana Radića“ in v tretji številki uvodnik „Nekdaj...“. Potem boste ljudem lahko pojasnili, kako je s temi možmi.

M. G., Pakrac. Drugo številko poslali, prve žal, nimamo več. Se priporočamo.

Kmet iz B. Podobnih dopisov smo že več objavili. Ne pišite tako splošno, temveč tako, da bo dopis res slika razmer v vašem kraju. Hvala za novega naročnika.

A. M. v Č. S. Hvala za poslano, smo porabili. Prosim ob priliki še kaj. Tiskovino Vam vračamo.

Dopisnike prosim vnovič, naj pišejo samo na eno stran papirja. Kdor ni dobil odgovora tu ali v posebnem pismu, naj malo potrpi, pride na vrsto. Pozdravljeni.

Urednik in upravnik.